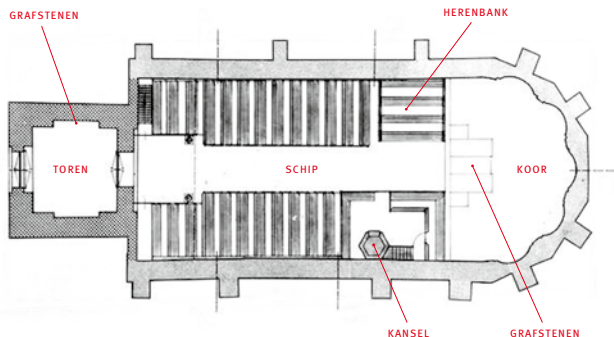

Welkom in de kerk van Garnwerd!
Deze zaalkerk staat op de wierde van het oude dorp 'Granawurth'. De kerk was in de Middeleeuwen gewijd aan Sint Liudger, de Friese missionaris die het christendom naar Groningen bracht in de 8e eeuw. Later werd hij bisschop van Munster.

KENMERKEN De romano-gotische zaalkerk heeft aan de westkant een forse zadeldaktoeren. De oostkant wordt afgesloten door een vijfzijdig koor, daterend uit de 13e eeuw. Het schip dateert uit de 14e eeuw. Er is nog één origineel raam in de zuidmuur. Naast het orgel is in de kerk fraai meubilair uit de 17e en 18e eeuw te bewonderen. Dankzij de restauratie van 1976 is de middeleeuwse oorsprong van de kerk weer duidelijk zien, waarbij men niet alleen terug ging op het origineel maar ook aandacht besteedde aan de latere bouwgeschiedenis.

PLATTEGROND NEDERLANDS HERVORMDE KERK GARNWERD

ACTIVITEITEN De kerk in Garnwerd is al ruim 30 jaar podium voor concerten, dichtersavonden, theatervoorstellingen en exposities, georganiseerd door (of in samenwerking met) de stichting Te Gast In Garnwerd. Zo ook *Te Gast In Garnwerd*, het leukste huiskamerfestival van Noord-Nederland. Dit festival speelt zich niet alleen af in de kerk, maar ook in de huiskamers rondom de kerk. Voor meer informatie over het huiskamerfestival kijk op www.tegastingarnwerd.nl.

De deuren van de kerk staan zoveel mogelijk open. In de zomermaanden elk weekend en in de vakantie vaak ook doordeweeks. Daarnaast wordt in april tot en met juni elke zaterdag het orgel bespeeld van 16.00 tot 17.00 uur. Voor meer informatie over het alle activiteiten en orgelconcerten in de kerk kijk op www.tegastingarnwerd.nl.

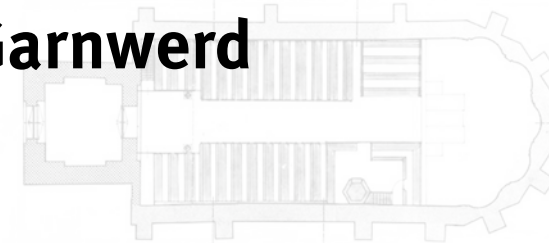
VERHUUR De kerk wordt ook verhuurd voor concerten, erediensten, lezingen, huwelijken, feesten, enz. Het is ook mogelijk de kerk voor een dagdeel te huren. Af en toe zijn er ook exposities die door kunstenaars in eigen beheer worden georganiseerd. Voor meer informatie of een prijsopgave mail naar: kerkgarnwerd@gmail.com.

STICHTING OUDE GRONINGER KERKEN

Als door een wonder is in Noord-Nederland een schat aan religieus erfgoed bewaard gebleven. De bijzondere betekenis ervan wordt in binnen- en buitenland erkend. De Stichting Oude Groninger Kerken is sinds de oprichting in 1969 heel succesvol met het restaureren, beheren en hergebruiken van monumentale kerken en orgels. Wij werken aan kerken en u kunt ons werk steunen door donateur te worden. Voor meer informatie kijk op www.groningerkerken.nl

Kerk Garnwerd

W E L K O M

ZADELDAKTOREN De zadeldaktoeren werd gebouwd in 1751. Zijn voorganger, waarvan het onderstuk nog aanwezig is, stortte op 8 september 1738 in. Daarbij kwamen drie personen om het leven. Op de westgevel van de nieuwe toren werd in 1816 een **gedenksteen** met het volgende opschrift aangebracht:

Looft God in Zijn heiligdom.

In den jare MDCCLI is deze toren gebouwd

Door Garnwerder en Oostumer Collatoren

Is deze steen wier doel schier was verloren

Vernieuwd en in zijn ouden stand hersteld

Toen achttien honderd met zestien werd geteld.

Op het dak van de toren staat een **windvaan** in de vorm van een leeuw. Deze herinnert aan de familie Lewe van Aduard.

Binnen in de toren bevinden zich een grote **zerk** uit 1538 en een met zonnerraden versierd **sarcofaagdekse**l van Bremer zandsteen uit de 12e of 13e eeuw. Deze zijn gevonden bij de restauratie van de kerk in de jaren zeventig van de vorige eeuw en toen hier geplaatst. De **klok** is in 1943 door de Duitsers weggehaald. Op 4 juni 1949 kwam daar een nieuwe voor in de plaats, gegoten door de firma Van Bergen.

GEDENKSTEEN MET OPSCHRIFT
UIT 1816 BOVEN DE INANG

KERK OMSTREEKS 1964

INTERIEUR De **kansel** uit het begin van de 18e eeuw wordt omgeven door een eenvoudig doophek. De **herenbank** met rococoversieringen komt uit de late 18e eeuw. Opvallend zijn de vijf boogvormige nissen in het halfronde koor. In dit oudste gedeelte van de kerk staat een kleine barokke **avondmaalstafel** met marmeren blad uit de late 17e eeuw. Het kleine nisje in de meest zuidelijke boog is mogelijk een overblijfsel van een hagoscoop. Naast de preekstoel ziet u nog een **oud raam** dat bij de restauratie in de jaren zeventig tevoorschijn is gekomen. In de kerk hangen twee koperen achtkantige **lichtkronen** uit 1843.

In het koor van de kerk liggen nog een aantal **grafstenen** waarvan één vermeldt dat dominee Johannes Schoenberg, predikant 'tot Garrewert en Oostum', er in 1652 werd begraven. Garnwerd en Oostum zijn lange tijd kerkelijk gecombineerd geweest. Deze predikantsplaats was één van de bestbetaalde in deze omgeving. De kerk was rijk door haar grote landbezit.

HOUTEN TONGEWELF, ORGEL
MET DRIE BASRELIËFS EN
GRAFSTENEN IN HET KOOR

KERK ALS PODIUM VOOR
MUZIEK, KUNST & CULTUUR

ORGEL In de kerk werd een orgel geplaatst door de firma Gebr. van Dam te Leeuwarden. Het **orgel**, gebouwd in 1809, was oorspronkelijk bedoeld voor de kerk in Aduard, maar het schip dat het orgel vervoerde kwam vast te zitten in het ijs bij Garnwerd. De opdrachtgever, Carolus Justus van Lewe had financiële problemen en verkocht het orgel aan Garnwerd. Het orgel heeft twee klavieren. Een klavier voor het hoofdwerk en een klavier voor het in 1834 toegevoegde nevenwerk en een aangehangen pedaal. Het orgel is vooral bekend om zijn vroeg-romantische klankkleur.

Op het orgel staan drie basreliëfs van de hand van S. van Lekkum, geplaatst tijdens een orgelrestauratie in 1876. Van links naar rechts wordt geloof, hoop en liefde uitgebeeld. In het fraaie **houtsnijwerk** van de orgelbalustrade zijn de wapens van de geslachten Lewe van Aduard en Alberda en enkele muziekinstrumenten verwerkt. De familie Lewe van Aduard had het recht om in zijn eentje de dominee te benoemen (unicus collator) verworven als onderdeel van hun streven om hun macht in de Ommelanden uit te breiden. In 1815 is het 'collatierecht' door de gemeente Garnwerd/Oostum teruggekocht voor 2100 gulden.

IN DE ZOMERMAANDEN WORDT HET
ORGEL REGELMATIG BESPEELD

OPSCHRIFT ONDER HET ORGEL GEBOUWD
DOOR LAMBERTUS VAN DAM IN 1809